

Образоващ
Колегия
№ 15 / 2010
Определен
докладчик
Съдия В. Вълнушева
2.VIII.2010

1
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Г.с. № 29
Дата 02.08.2010г.

Република България
Президент

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

от Президента на Република България
адрес: 1000 София, бул. „Княз Дондуков“ № 2

на основание чл. 150, ал. 1, във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от Конституцията на Република България

за установяване на противоконституционност, противоречие с международни договори, по които България е страна, противоречие с правото на Европейския съюз на следните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 58 от 30.07. 2010 г.): § 20, т. 2 (относно § 3е от Кодекса на труда), § 21, т. 5 (относно § 8а от Закона за държавния служител).

**Уважаеми господин председател,
Уважаеми конституционни съдии,**

На 23 юни 2010 г. 41-то Народно събрание прие Закон за изменение и допълнение на Кодекса на труда. Отчитам стремежа на народните представители да създадат правни средства за преодоляване на причините и неблагоприятните последици на икономическата криза за трудовите и служебните правоотношения. Установих обаче, че някои от тези средства нарушават основни права на трудещите се хора. Подобни констатации се изразяваха нееднократно от законните представители на интересите на работниците и служителите – техните синдикални организации, както и от независими специалисти. Затова върнах за ново разглеждане някои от тези разпоредби, които най-силно накърняваха трудовите права в противоречие с Конституцията на Република България, международни актове, по които Република България е страна, както и актове на Европейския съюз. За съжаление Народното събрание не отчете тези нарушения и на 22 юли 2010 г. прие отново оспорените разпоредби. Затова на основание чл. 150, ал. 1 във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от конституцията оспорвам посочените по-долу разпоредби

и Ви моля, като се убедите в основателността на моите възражения, да ги отмените като противоречащи на Конституцията на Република България, на международни актове, които са в сила за Република България и на нормативни актове на Европейския съюз.

Моля да отмените § 20, т. 2 относно § 3е от Преходните разпоредби на Кодекса на труда и § 21, т. 5 относно новия § 8а от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния служител, с които се отнема придобитото от работниците и служителите до влизането на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда в сила право на отпуск – неговото реално упражняване и заместващото го парично обезщетение при прекратяване на трудовото, съотв. служебното правоотношение. С посочените разпоредби се отнема правото на ползване на придобито в минало време, при съответна правна уредба, право на платени годишни отпуски и на неговото парично компенсиране при невъзможност за ползване на отпуск поради прекратяване на трудовото правоотношение. Тъй като с ограничението за упражняване на придобитото право до 31 декември 2011 г. в редица случаи работници, служители и държавни служители обективно няма да могат да го упражнят, те ще го загубят – противно на уредбата, по която е придобито. Това противоречи пряко на:

1. Разпоредби на Конституцията на Република България, и по-конкретно на:

а. чл. 57, ал. 1, която забранява отнемането на основните права на гражданите, каквото е правото на платен годишен отпуск по чл. 48, ал. 5 от конституцията. Временно ограничаване на тези права е допустимо само в случаи на война, военно или друго извънредно положение (чл. 57, ал. 3);

б. чл. 57, ал. 2, която забранява злоупотребата с права. Работодателите и органите по назначаването не са разрешили ползването на платен годишен отпуск. Противно на закона те не са осигурили ползването му най-късно през следващата календарна година. Работодателите са могли да предоставят неизползвани от работниците и служителите отпуски и без тяхно съгласие на основание чл. 173, ал. 4 от Кодекса на труда. Така те са ползвали техния труд и противоправно се освобождават от задължението да им предоставят по-късно неизползваната годишна почивка или нейната парична компенсация при прекратяване на трудовото правоотношение;

в. чл. 6 относно равенството на гражданите пред закона. Принципът на равенството е нарушен, защото Законът за изменение и допълнение на Кодекса на труда лишава от възможността да упражнят придобитото си право на отпуск само една част от трудещите се – работниците и служителите и обикновените държавни служители, но не и други категории държавни служители – в армията, в полицията, в Държавната агенция „Национална сигурност“, за които не се създават подобни ограничения;

г. чл. 4 относно принципа на правовата държава:

Първо, отнемането и ограничаването на придобити права противоречи на принципа на правовата държава, който изисква зачитане на придобитите права като гаранция за правна сигурност и предвидимост. Според Решение № 8 на Конституционния съд от 1999 г. по к.д. № 4 от 1999 г. неправомерно е да се засягат придобити права с обратна сила. А тъкмо такова засягане на придобити материални права с обратна сила е допуснал законодателният орган с оспорваните разпоредби. Той е нарушил принципа на правовата държава в съчетание на изискванията за правната сигурност (формалния елемент) и за материалната справедливост (материалния елемент). Според Решение на Конституционния съд № 1 от 2005 г. по к.д. № 8 от 2004 г. тези елементи означават упражняване на държавна власт на основата на конституция, в рамките на закони, които материално и формално съответстват на Конституцията на Република България и които са създадени за запазване на човешкото достойнство, за постигане на свобода, справедливост и правна сигурност. Посочените норми не запазват, а засягат достойнството на работниците и служителите, не са справедливи и сериозно накърняват правната сигурност.

Второ, позволявам си да напомня, че според Решение № 22 на Конституционния съд от 1996 г. по к.д. № 24 от 1996 г., „принципът на правовата държава, съдържащ се в тази разпоредба (чл. 4, ал. 1), освен всичко друго означава и това, че основите на правовия ред, ... важат в еднаква степен ... за всички правни субекти“. Затова намирам за недопустимо едно и също право – правото на платен годишен отпуск, да има различни гаранции за различните негови субекти;

д. принципа за социалната държава по абз. 5 от Преамбюла. Смятам, че е недопустимо последиците на икономическата криза да се възлагат на икономически най-уязвимите – работниците и служителите и обикновените държавни служители, без да се отчита, че работодателите и органите по назначаването не са осигурили ползването на отпуските, а компетентните държавните органи не са упражнили ефективен контрол за спазването на трудовото законодателство и законодателството за държавната служба.

2. Международни стандарти, установени в международни актове, които са в сила за Република България. Намирам такива преки противоречия със:

а. Всеобщата декларация за правата на човека. Нарушени са:

Първо, чл. 24. Той предоставя на всеки човек правото на периодичен платен отпуск, което с оспорените разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда от 2010 г. се отнема, след като е законно придобито;

Второ, чл. 2, ал. 1 и чл. 7, които забраняват дискриминацията в упражняването на предвидените в нея права, каквото е правото на отпуск, на основата на обществено или друго положение. Нарушението се изразява в необосновани различия в режима на отпуските за различните категории служители ;

б. Международния пакт за икономически, социални и културни права. Намирам, че са нарушени:

4

Първо, чл. 7, б. „d“. Тази разпоредба задължава държавите - страни по пакта, каквато е България, да осигурят на всяко лице периодически платен отпуск. С оспорените разпоредби това право не се осигурява, а се ограничава възможността за неговото упражняване, след като вече е законно придобито по действащата правна уредба;

Второ, чл. 2, т. 2. Тази разпоредба задължава държавите - страни по пакта да осигурят упражняването на провъзгласените в него права, каквото е правото на платен годишен отпуск, без каквато и да е дискриминация, основаваща се на всякакви признаци. Нарушението е в установяване на необосновани различия в режима на отпуските за различни категории служители ;

в. чл. 2 и чл. 6 от Конвенция № 52 на МОТ относно платените годишни отпуски от 1936 г. Посочените разпоредби задължават държавите да гарантират правото на платен годишен отпуск или обезщетение при прекратяване на трудовото правоотношение. Българската държава нарушава това изискване със Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда от 2010 г. Ако нарушението не бъде отстранено, може да се стигне до намеса на контролните органи на Международната организация на труда.

г. основни стандарти на Европейската социална харта (ревизирана). Такива стандарти са установени във:

Първо, чл. 2, т. 3. Тази разпоредба задължава договарящите се страни, каквато е и България, да осигурят платен годишен отпуск. Нашата страна обаче отнема вече придобито такова право.

Второ, чл. F, т. 1, която допуска освобождаване на държавите - страни по нея, от изпълнението на задълженията по Хартата само в случай на война или друга обществена опасност, застрашаваща съществуването на нацията. Такива опасности не съществуват в момента в България, което определя недопустимостта на установените ограничения относно ползването, съотв. компенсирането на неизползван платен годишен отпуск.

Трето, чл. G, т. 1, която допуска ограничаване на правата, предвидени в нея, каквото е и правото на платен годишен отпуск само когато е необходимо за защита на правата и свободите на другите, за защита на обществения интерес, националната сигурност, общественото здраве и морал. Нито едно от изчерпателно посочените основания за ограничаване на правото на платен годишен отпуск не е налице.

3. Изисквания на актове от правото на Европейския съюз относно трудовите отношения. Пряко противоречие намирам със:

а. чл. 31, т. 2 от Хартата за основните права на Европейския съюз, която предоставя на всеки работник правото на платен годишен отпуск. Новоприетият закон отнема това право, придобито до влизането на закона в сила;

б. чл. 7 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на организацията на работното време, който задължава

държавите - членки на Европейския съюз да гарантират на всеки работник или служител правото на платен годишен отпуск или заместващо го финансово обезщетение при прекратяване на трудовото правоотношение. Законът за изменение и допълнение на Кодекса на труда отнема това право, придобито законно до влизането на закона в сила.

Уважаеми конституционни съдии,

На основание на гореизложеното се обръщам към вас с искане да установите противоконституционността на следните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 58 от 30.07. 2010 г.): § 20, т. 2 (относно § 3е от Кодекса на труда), § 21, т. 5 (относно § 8а от Закона за държавния служител), както и да установите несъответствието на тези разпоредби с конкретни норми от Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за икономически социални и културни права, Конвенция № 52 на МОТ относно платените годишни отпуски от 1936 г., Европейската социална харта (ревизирана), Хартата за основните права на Европейския съюз и Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на организацията на работното време.

На основание чл. 18, ал. 2, т. 3 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд ви моля да конституирате като заинтересувани институции Народното събрание, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Омбудсмана на Р България, представителните организации на работниците и служителите (Конфедерацията на независимите синдикати в България, Конфедерацията на труда „Подкрепа“), представителните организации на работодателите (Българската търговско промишлена палата, Българската стопанска камара, Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България, Асоциацията на индустриалния капитал в България) Съюза на юристите в България.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ
ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ